

מגילה יח-ב

עניין: לא הוּו ידעי רבנן

חידושי המלבי"ם על הש"ס

דף י"ח ע"א: לא הוּו ידעי רבנן מאי סירוגין שמעוה לאמתא דבי רבי וכו'.

ונפלא מדוע השתמשו בלשונות נכרים בלימודיהם וביותר נפלא מ"ש מנחות דף ל"ד ע"ב טט בכתפי שתיים סה באפריקי שתיים והאמת כי מעת דור הפלגה שבלבל הקב"ה את לשונם ונתרבו הלשונות נשארו מלות רבות מלשון הקודש מעורב בלשונם, וכן נשתכח מלות רבות מלשון הקודש מבין ישראל מטרדות הגליות, ולכן אם מצאו איזה מלה שלא ידעו מהותה חפשו אותה בין לשונות העכרים עד שמצאו במ' חפץ, אבל לא כל יוכל לומר כזאת רק התנאים שהיו קרובים לנביאים והיה בקבלתם שפה הקדושה בכל דרכיה ועמהם מתה חכמה.

ביאור הגר"א משלי ג, ה

בסח צה' בכל לבך (וזהו כמו ששמעתי משמו על מ"ש לא הוּו ידעי רבנן מאי יהבך עד לחזיל רבנ"ה ודרי פונא והוּו חזיל אחד הסייעא וח"ל הסייעא שקול יהבך ושדי אגמלאי והנה ח"א שלא הוּו ידעי רבנן והוא סייעא ידע אך הענין שהי' להם ספק במדת הבטחון אם צריך האדם לעשות בשכלו ויבטח בשם ה' שיעשה הטוב בעיניו או שאין להסתען כלל וכלל על מעשיו ושכלו ואמרו שודאי צריך האדם לעשות בשכלו ולחזור אחר דבר הצריך אך יבטח גם בשם ה' ולכן קשה להם מלת יהבך ה"ל לכתוב צריך וכיון שראו שרבנ"ה הוּו דרי הסוגא והוא הי' צריך לבקש וליתן דבר מה להסייעא שיפול הסוגא על הגמל ולא כן הי' ח"א שהסייעא בקש ממנו וח"ל שקול מה שאהיה צריך ליתן לי ושדי אגמלאי ח"כ חפ"י כמה שאדם צריך ליתן להכירו בעד הדבר אם יהי' מן השמים או חצירו יבקש ממנו שיעשה לו ולכן שייך שפיר מלת יהבך כלומר אף בדבר שאהיה צריך ליתן שבר בעד זה אם יהי' מן השמים יבקשו ממך לעשות לך זהה והבן). וכוד הענין שמהפך מן לבך

מועדים וזמנים ח"ד סי' ש, הערה

אבל גם לרבינו זצ"ל אינו חיובא כמש"ב. ומפי מרן הגאון דבריסק זצ"ל שמעתי בשם רבינו הגר"א זצ"ל עוד ע"ז משל הידוע, שאדם נושא על כתיפו אדם אחר, וביד הנושא יש לו משא, האדם שנושא על כתיפו העיר לו, שמוכן הוא ליקח בידיו המשא, וע"ז ענה הנושא בצחוק שהוא נושא אותו, וא"כ אינו מיקל אם בידו המשא, שסוף כל סוף הוא נושא הכל, והכי נמי אין צורך לנו להשתדל להקל למלכו של עולם הקב"ה המשא, שהוא נושא אותנו גופא והעולם כולו, ויום אחר יום דיבר הגר"א זצ"ל לתלמידיו, שעיקר עבודת האדם היא האמונה, והמדה כמה הוא באמת מאמין, תלוי במדת הבטחון שיש לו, והיינו אם זכה שאינו דואג כלל לעתיד רק משליך כל יתבו על הקב"ה לבד ע"כ.

ה"ה ט"ז
 ה"ה ט"ז